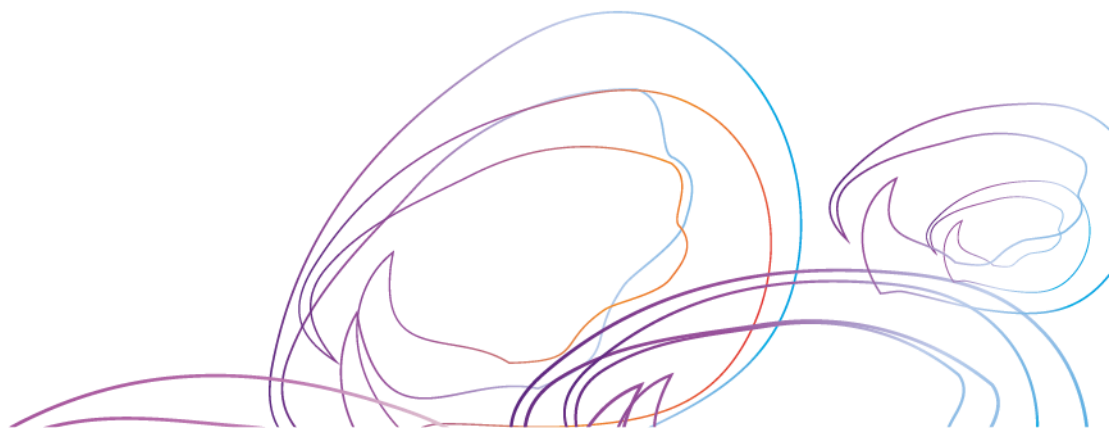

VALMISTUVAN PSYKOLOGIN OSAAMINEN

SISÄLLYSLUETTELO:

SISÄLLYSLUETTELO:	2
1. JOHDANTO:	3
1.1. Tausta ja työryhmä	3
1.2. Kompetenssien määrittelytyön tavoitteet	4
2. Psykologian alan opetus Suomessa ja kompetenssien taustalla olevat osaamistavoitteet	4
2.1. <i>Psykologian maisterin tutkinto</i>	4
2.2. <i>Yliopisto-opintojen yleiset osaamistavoitteet</i>	5
2.3. <i>Kansainväliset psykologian alan kompetenssit</i>	6
2.4. <i>Psykologin ammatilliseen toimintaan liittyvät arvot ja asenteet</i>	6
3. PSYKOLOGIN PERUSKOMPETENSSIT	7
3.1. <i>Tieteelliseen tietoon pohjautuva ajattelutapa</i>	7
3.2. <i>Ammatillinen kehittyminen</i>	8
3.3. <i>Ammatillinen itsereflektio, oman toiminnan arviointi sekä itsestä huolehtimisen taito</i>	8
3.3.1. <i>Oman toiminnan arviointi</i>	8
3.3.2. <i>Itsestä huolehtimisen taito</i>	9
3.4. <i>Vuorovaikutustaidot</i>	9
3.5. <i>Eettiset säännöt ja lainsäädäntö</i>	9
3.6. <i>Moninaisuuden ymmärtäminen</i>	10
4. PSYKOLOGIN TOIMINTAKOMPETENSSIT (Functional competencies)	10
4.1. <i>Psykologisen arvioinnin taito</i>	10
4.2. <i>Ohjauksen ja neuvonnan kompetenssit</i>	11
4.3. <i>Konsultaation taidot</i>	11
4.4. <i>Interventiotaidot</i>	11
4.5. <i>Palvelujen kehittäminen ja toteuttaminen</i>	12
SANASTO	12
LÄHTEET:	16

1. JOHDANTO:

1.1. TAUSTA JA TYÖRYHMÄ

Suomalaisten yliopistojen psykologian maisteriopintojen klinisiä osaamistavoitteita on työstetty kevästä 2020 alkaen Psykonetin klinisten taitojen opetuksen kehittämistyöryhmässä. Lähtökohtana työryhmällä oli tarve terävöittää ja yhtenäistää klinistä opetusta. Sen jälkeen keskustelu laajeni koskemaan koko maisterin tutkintoa ja sen osaamistavoitteita. Päädyttiin kokoamaan yliopistojen psykologian opetuksen ohjenuoraksi kuvaus valmistuvan psykologian maisterin kompetensseista. Työskentelyn tiivistämiseksi koottiin pienempi työryhmä, joka muokkasi yhdeksi dokumentiksi ne osaamiset, taidot ja kompetenssit, joita valmistuvan psykologin Suomessa tulisi hallita tai tietoisesti kehittää ammatissaan.

Termi **competence eli kompetenssi** tarkoittaa taitoja, joissa ammattilainen on pätevä ja kykenevä. Termillä **professio eli asiantuntijuus** tarkoitetaan vastaavasti kokonaisvaltaista ja syvennettyä tietotaitoa psykologian alalta. Ammattiin valmistuessa jokaisen psykologin tulee kyetä vastaamaan sekä kompetenssi ja asiantuntijuusvaatimuksiin. Laki velvoittaa psykologia maisterin tutkinnon jälkeenkin koko työuransa ajan syventämään ja päivittämään taitojaan kompetenssin ja asiantuntijuuden eri osa-alueilla.

Psykologian opetuksella ja koulutuksella sekä sen kehittämisellä on pitkät yhteiset perinteet. Kompetenssien määrittely käynnistettiin peilaamalla kompetenssiajattelua jo olemassa olevien koulutusvastuuyliopistojen opetussuunnitelmien sisältöihin ja osaamistavoitteisiin. Kehittämistyöryhmän työskentelyssä perehdyttiin eri terveydenhuoltoalan koulutusten kansallisten osaamistavoitteiden ja psykologian koulutusvastuuyliopistojen opetussuunnitelmatavoitteiden lisäksi kompetenssiajattelun teorioihin, psykologian alalla määritelyihin EuroPsy-kompetensseihin ja muihin vastaaviin kansainvälisiin määrittelyihin.

TYÖRYHMÄN JÄSENET

Eino Partanen, HY
Marjo Flykt, HY
Matti Kuittinen, UEF
Suvi Eskelinen, JYU
Jutta Torsti, TY
Katarina Finnilä, ÅA
Sari Ahlqvist-Björkroth
Jallu Lindblom, TAU
Juha Purhonen, OY

Psykonetin johtokunta hyväksynyt 29.5.2023 tämän dokumentin.

1.2 KOMPETENSSIEN MÄÄRITTELYTYÖN TAVOITTEET

1. Määritellä valmistuvan psykologian maisterin osaaminen valtakunnallisesti
2. Antaa perustan psykologian opetussuunnitelmatyölle
3. Turvata koulutuksen laadukas kehittäminen
4. Tarjota opiskelijalle reflektoinnin työkalu, joka auttaa hahmottamaan mitä osaamista opintojen aikana olisi mahdollista omaksua
5. Kuvata sitä, miten psykologin erityisasiantuntemus sijoittuu hyvinvointialueilla, terveydenhuollon ammattilaisten kentällä ja sen asiakastyössä.
6. Toimia dokumenttina, joka tuo psykologin osaamisen läpinäkyväksi yhteistyökumppaneille ja yhteiskunnallisesti

2. PSYKOLOGIAN ALAN OPETUS SUOMESSA JA KOMPETENSSIEN TAUSTALLA OLEVAT OSAAMISTAVOITTEET

2.1. Psykologian maisterin tutkinto

Suomessa psykologian koulutus on kansainvälisesti korkeatasoinen terveydenhuoltoalan laillistettu tutkinto, joka johtaa laillistetun psykologin ammattinimikkeeseen. Perustutkinto on 5,5-vuotinen sisältäen 330 opintopistettä (ECTS). Perustutkinto muodostuu 180 opintopisteen suuruisesta kandidaatin tutkinnosta ja 150 opintopisteen maisterin tutkinnosta. Tutkintoon sisältyy maisterivaiheessa klinisiä opintoja ja 5 kuukauden mittainen ohjattu harjoittelu psykologin ammatissa (30 opintopistettä). Tutkinto kokonaisuudessa sisältää opintoja klinisen psykologian, neuropsykologian, sosiaalipsykologian, persoonallisuuspsykologian ja kehityspsykologian alalta, ammatillisia ja klinisten taitojen opintoja sekä sivuaineopintoja. Psykologin ammattiin valmistunut saa laillistuksen Valviralta sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tehtävissä toimimiseen.

Psykologeja koulutetaan seitsemässä suomalaisessa yliopistossa: suomeksi Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Itä-Suomen yliopistossa, Oulun yliopistossa sekä ruotsin kielellä Åbo Akademiassa. Oulun yliopisto aloitti syksyllä 2021 uutena psykologian alan koulutusvastuuyliopistona.

2.2. Yliopisto-opintojen yleiset osaamistavoitteet

Opetussuunnitelma määrittelee yliopisto-opetuksen pohjaksi ne tiedot ja taidot, joita kunkin opiskelijan tulisi omalla alallaan omaksua. Osaamistavoitteet ohjaavat, millaisia sisältöjä koulutuksen tulisi pitää sisällään. Kompetensseja määriteltessä yleisiä osaamistavoitteita syvennetään yksikohtaisemmin kuvamaan, mitä psykologin tulisi osata ja taitaa.

Yliopisto-opetuksen pohjana olevat osaamistavoitteet ovat:

- 1) Tieteenalakohtaiset tiedot ja taidot
- 2) Geneeriset taidot sekä
- 3) Asiantuntija-identiteettiin liittyvät tiedot ja taidot

Taulukko 1: Osaamisen jaottelu yliopisto-opetuksen pohjana (vrt. esim. Tynjälä, 2003; Kember, 2009; Hyytinen, 2015; AHELO 2011-13)

Tässä dokumentissa esitellään erityisesti psykologian alaa koskevat teoreettiset, kliiniset ja yleiset kompetenssit eli taidot, jotka psykologiaa pääaineenaan opiskelleen, laillistetun psykologin tulee opintojensa aikana saavuttaa. Tavoitteet kuvaavat valmistuvan terveydenhuollon ammattiin valmistuvan psykologin osaamista, tietotaitoja ja asiantuntijuutta.

Psykologian maisterin tutkinnon jälkeen psykologeilla on mahdollisuus kouluttautua ammatillisesti edelleen. Erikoispsykologikoulutus on mahdollisuus suorittaa tällä hetkellä viidellä erikoisalalla (Kliininen mielenterveyspsykologia, Lasten ja nuorten erikoispsykologia, Neuropsykologia, Terveyspsykologia ja Työ- & organisaatiopsykologia). Erikoistuneet psykologit toimivat oman alansa erityistehtävissä, joissa edellytetään tarkempia alakohtaisia kompetensseja

Taulukko 1: Osaamisen jaottelu yliopisto-opetuksen pohjana (vrt. esim. Tynjälä, 2003; Kember, 2009; Hyytinen, 2015; AHELO 2011-13)

Tieteenalakohtaiset tiedot ja taidot (esim)	Geneeriset tietotyötaidot ja valmiudet (esim)	Asiantuntija-identiteettiin liittyvät tiedot ja taidot (esim)
Ymmärrys tieteenalan luonteesta	Kriittisen ajattelun taidot	Reflektiotaidot
Tieteenalan keskeiset teoriat, käsitteet	Argumentaatiotaidot	Itsensä johtamisen taidot
Tieteenalan keskeiset tutkimusmenetelmät	Ongelmanratkaisutaidot	Ymmärrys omasta osaamisesta ja halu ja kyky kehittää sitä tavoitteellisesti
Tieteenalan teorian ja käytännön välinen suhde	Itsesäätelytaidot	Kyky sopeutua muuttuviin tilanteisiin
Tieteenalan tietojen sovellettavuus käytännössä	Kommunikointitaidot	Paineensietokyky
	Yhteistyötaidot	Kyky toimia erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä
	Vuorovaikutus- ja ryhmätyötoidot	
	Digitaalisen teknologian käyttötaidot	
	Adaptiivisuus, joustavuus	

2.3. Kansainväliset psykologian alan kompetenssit

Euroopan Psykologiliittojen yhteistyöjärjestön EFPA:n johdolla on kehitetty Euroopan ammattipsykologien akateemista ja ammatillista koulutusta koskevaan standardijärjestelmä, EuroPsy-järjestelmä. Näiden standardien tavoite on taata psykologien asiantuntemuksen ja ammattitaidon laatutaso koko EU:n alueella. Näiden standardien yksityiskohtaisia kuvauksia kutsutaan EuroPsy – kompetensseiksi. (EuroPsy. 2021). Yhdysvalloissa ja Kanadassa psykologin toimenkuva, opiskelu ja niitä määrittävä lainsäädäntö on hyvin erilaista. Osaamisvaatimukset ja ammattieettiset periaatteet ovat kuitenkin samankaltaisia, siksi myös mm. Pohjois-Amerikassa tehtyyn vastaavaan dokumenttiin on tutustuttu Suomen kompetenssikuvauksia luotaessa. (ICPC. 2016; Rudolfa, E.& al. 2005)

Suomen maisteritutkinnon tuottama pätevyys on moneen muuhun maahan verrattuna laajempi, sillä sen suoritettuaan opiskelija voi hakea oikeutta laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä toimimiseen. Psykologian maisterin tutkinnon tulee taata psykologin monipuoliseen työkenttään riittävä pätevyys ja osaaminen. Suomalaisten psykologiksi valmistuvan kompetensseja ja arvopohjaa määriteltäessä taustana on käytetty yliopisto-opetuksen generisiä tietotyötaitoja, EuroPsy- luokittelua sekä Pohjois-Amerikkalaista kompetenssiluokittelua.

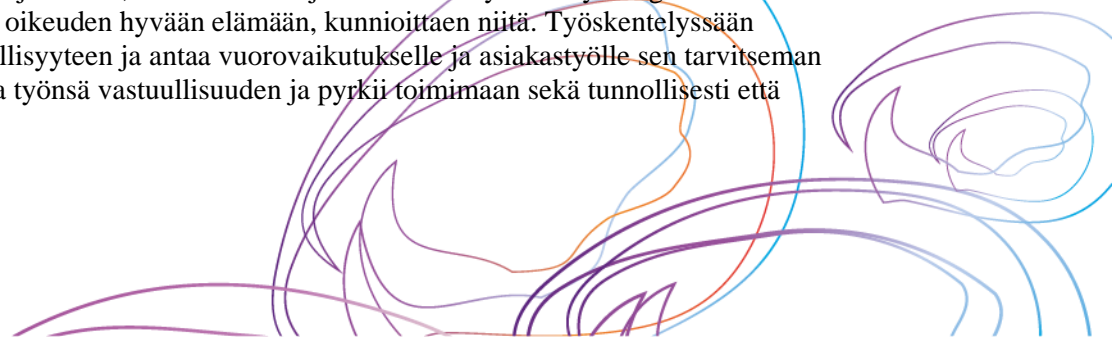
Psykologin kompetenssit kuvaavat niitä osaamistavoitteita, joita valmistuvan psykologian maisterin tulisi hallita riittävässä määrin. Kompetenssit kehittyvät läpi työuran, psykologian opintojen aikana saavutettu taso luo kompetenssien jatkuvalla kehittämiselle perustan.

Valmistuvan psykologin kompetenssit on luokiteltu kaksiportaiseksi perus- ja toimintakompetensseiksi (Kuva 2). Peruskompetensseilla tarkoitetaan tietoja ja taitoja, jotka ovat perustana psykologin ammatilliselle osaamiselle. Lisäksi psykologin ammatillisen toiminnan taustalla vaikuttavat arvot ja asenteet, jotka ovat keskeisiä kaikissa peruskompetensseissa. Peruskompetenssien voidaan ajatella vastaavan kysymykseen, *miten* psykologi toimii. Toimintakompetensseilla tarkoitetaan psykologin ammatin erityistaitoja, joiden hyvä hallinta on välttämätöntä laillistettuna psykologina toimimiseen terveydenhuollossa. Toimintakompetenssit kuvaavat *mitä* psykologi tekee. Osaamistavoitteita laadittaessa huomioitiin erityisesti suomalaisen koulutusjärjestelmän rakenne sekä työelämän tarpeet ja psykologin työn luonne. Kompetenssien tarkemmat kuvaukset ja määrittelyt löytyvät luvuista 4. ja 5.

2.4. Psykologin ammatilliseen toimintaan liittyvät arvot ja asenteet

Psykologin työhön liittyvät arvot ja asenteet ovat laaja-alaisesti läsnä kaikessa psykologin toiminnassa. Ne eivät ole osaamisperustaisesti arvioitavia taitoja, vaan ne omaksutaan vuorovaikutuksellisesti osana psykologiksi kasvamista ja kehittymistä. Psykologin työhön liittyviä arvoja ja asenteita kuvataan myös osana eri peruskompetensseja.

Psykologin ammattitaitoon kuuluu avoin, kiinnostunut ja empaattinen asenne asiakkaan toimintaa, kokemuksia ja haasteita kohtaan. Psykologi suhtautuu avoimesti omasta kokemusmaailmastaan poikkeaviin tapoihin elää ja toimia, olettaen ensi sijassa toisesta hyvää. Psykologi tunnistaa asiakkaan ihmisarvon ja oikeuden hyvään elämään, kunnioittaen niitä. Työskentelyssään psykologi pyrkii kärsivällisyyteen ja antaa vuorovaikutukselle ja asiakastyölle sen tarvitseman ajan. Psykologi tiedostaa työnsä vastuullisuuden ja pyrkii toimimaan sekä tunnollisesti että joustavasti.

Kuva 1. Psykologin kompetenssit

3. PSYKOLOGIN PERUSKOMPETENSSIT

3.1. Tieteelliseen tietoon pohjautuva ajattelutapa

- Ymmärtää, miten psykologinen tieto muodostuu ja osaa arvioida tiedon luotettavuutta sekä tiedostaa tiedon yleistettävyyden rajoitteet: mm. tutkimustiedosta ja potilas- tai vuorovaikutustilanteesta saadusta tiedosta (nature of knowledge)
- Kykenee arvioimaan kriittisesti psykologisia malleja tai teorioita.
- Osaa reflektoida omaa käsitystä tiedosta ja tiedonmuodostuksesta (nature of knowing).
- Pystyy muodostamaan oman itsenäisen ja tutkimustietoon perustuvan käsityksensä psykologisista ilmiöistä ja niiden taustalla olevista tekijöistä
- Osaa viestiä psykologisista ilmiöistä ja psykologisesta tiedosta ymmärrettävästi ja kunnioittavasti toisille psykologian asiantuntijoille, muille ammattiryhmille, asiakkaille, tiedotusvälineille ja suurelle yleisölle

- Tulkitsee ja soveltaa tieteellistä tietoa psykologisen työn pohjana ja käyttää sitä ongelmanratkaisun apuna.
- Osaa tuottaa laadukasta psykologista tietoa ja tunnistaa psykologisen tiedon katvealueita
- Kykenee luomaan uusia ratkaisumalleja tai näkökulmia aiemman psykologisen tiedon pohjalta.

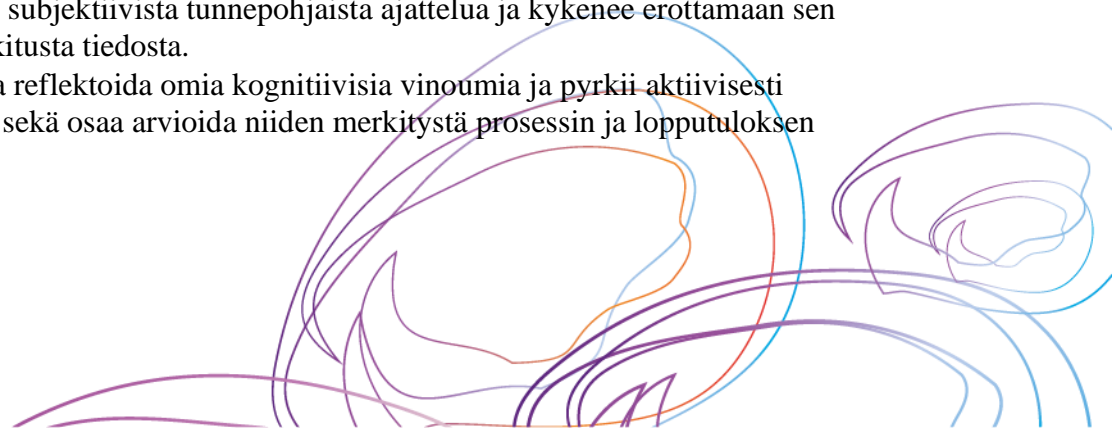
3.2. Ammatillinen kehittyminen

- Ymmärtää psykologin ammattitaidon ja osaamisen arvon.
- Tietää ja osaa sanallisesti kuvata ammattitaitoaan ja kompetenssejaan
- Ymmärtää tarpeen kehittää ammattitaitoaan muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin ja ammattitaitoaan kehittäessään toimii eettisesti kestäväällä tavalla.
- Tunnistaa osaamisensa erityispiirteet verrattuna muihin ammattilaisiin ja omaa taidon toimia moniammatillisessa työryhmässä.
- Ymmärtää, että oma käsitys psykologisesta tiedosta on jatkuvasti kehittyvä prosessi, joka perustuu psykologiseen tietoon ja teorioihin.
- Tiedostaa tarpeen seurata oman alansa tieteellisen ja ammatillisen tiedon kehitystä.
- Pyrkii kehittymään psykologisen tiedon soveltajana, jakajana ja tuottajana.
- Tiedostaa ratkaisevansa usein komplekseja ongelmia, joihin liittyy epävarmuutta eikä välttämättä löydy yksinkertaisia ratkaisuja.
- Osaa tarkastella käsityksiään ja toimintaansa kriittisesti ja muokata niitä ammatillisen kokemuksen kertyessä.
- Ymmärtää ammattitaitonsa rajat ja osaa tarvittaessa konsultoida muita psykologeja sekä muita asiantuntijoita.
- Ylläpitää ammattitaitoaan ja työkykyään työnohjauksessa.
- Osaa kokemuksen lisääntyessä ohjata toisia psykologeja heidän työssään.
- Tiedostaa ympäröivän yhteiskunnan erilaisia arvoja, tunnistaa niiden jatkuvan muutoksen

3.3. Ammatillinen itsereflektio, oman toiminnan arviointi sekä itsestä huolehtimisen taito

3.3.1. Oman toiminnan arviointi

- Hallitsee reflektiivisen toiminnan käsitteitä ja teoriapohjaa.
- Osaa käyttää reflektiota sekä itsenäisesti että dialogisesti ryhmässä.
- Osaa reflektoida subjektiivista tunnepohjaista ajattelua ja kykenee erottamaan sen tieteellisestä tutkitusta tiedosta.
- Osaa tiedostaa ja reflektoida omia kognitiivisia vinoumia ja pyrkii aktiivisesti välttämään niitä sekä osaa arvioida niiden merkitystä prosessin ja lopputuloksen kannalta.

- Osaa kriittisesti arvioida omia arvojen, ideologioiden tai ihmiskäsityksen vaikutusta omaan ajatteluunsa ja työskentelyynsä.
- Osaa kliinisessä tilanteessa eritellä, tarkastella ja reflektoida eri osatekijöiden (oma toiminta, työryhmän toiminta, asiakkaan toiminta, tilanne, välineet yms.) vaikutusta prosessiin ja lopputulokseen.
- Osaa käyttää reflektiota niin, että sillä saavutetaan toiminnan tarkastelun lisäksi uusia ja vaihtoehtoisia näkökulmia.

3.3.2. Itsestä huolehtimisen taito

- Osaa arvioida osaamistaan suhteessa työtehtävään
- Tunnistaa omat rajansa ja voimavaransa
- Tunnistaa itsessä viriäviä tunteita ja niiden vaikutusta omaan hyvinvointiin.
- Tunnistaa ja hyödyntää ammatillisia ja henkilökohtaisia tukiverkostojaan.
- Ymmärtää, että työhön liittyvän riittämättömyyden tunteen vuoksi työstä palautumisen keinoja tulee tietoisesti etsiä ja käyttää.
- Tietää ja (aktiivisesti) käyttää keinoja palautuakseen työn aiheuttamasta kuormituksesta.

3.4. Vuorovaikutustaidot

- Hallitsee asiakastyön edellyttämät perusvuorovaikutustaidot eli osaa kommunikoida selkeästi, vastavuoroisesti ja toista huomioiden.
- Osaa mukauttaa omaa vuorovaikutustyyliä asiakkaalle sopivaksi ja tilanteisiin sopivaksi
- Osaa kommunikoida tietonsa asiakkaalle ja yhteistyökumppaneille ymmärrettävästi
- Osaa kuunnella ja osoittaa empatiaa toisia kohtaan (dialogisuus).
- Osaa huomioida asiakassuhteen luomiseen liittyvät tilannetekijät (esim. vastaanottotila, aika, tietosuoja, salassapito)
- Tunnistaa luottamukselliseen yhteistyösuhteeseen liittyviä tekijöitä ja osaa sen luoda.
- Tunnistaa kielellisen ja ei-kielellisen viestinnän vaikutusta vuorovaikutukseen.
- Tiedostaa oman asemansa eettiset näkökulmat esim. valtasuhteisiin liittyen
- Tiedostaa oman tapansa olla vuorovaikutuksessa

3.5. Eettiset säännöt ja lainsäädäntö

- Hallitsee psykologin työtä ja toimintaa ohjaavan lainsäädännön ja toimii sen mukaisesti
- Osaa kommunikoida asiakkaalle, miten lainsäädäntö vaikuttaa psykologin toimintaan.
- Ymmärtää psykologin työtä ohjaavat ammattieettiset periaatteet ja noudattaa niitä työssään (Universal Declaration of Ethical Principles for Psychologists)
- Kykenee refleктоimaan ja kehittämään omaa toimintaansa suhteessa ajankohtaisiin eettisiin säädöksiin ja lainsäädäntöön
- Tiedostaa mahdolliset ristiriidat lainsäädännön ja ammattieettisten ohjeiden sekä omien eettisten arvojen välillä

- Tunnistaa tilanteet, joissa psykologin eettiset säännöt ovat ristiriidassa ympäristön vaatimusten kanssa ja osaa niissä tilanteissa toimia ja etsiä ratkaisuidensa pohjaksi tukea.

3.6. Moninaisuuden ymmärtäminen

- Hyväksyy jokaisen ihmisen omana itsenään ja lähtee toiminnassaan liikkeelle ihmisen oikeudesta itsemäärittelyyn.
- Osaa ottaa huomioon yksilölliset sekä rooli- ja kulttuurierot, jotka perustuvat asiakkaan toimintakyvyn tasoon, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, etniseen ja kansalliseen identiteettiin, ikään, uskuntoon, kieleen ja yhteiskunnalliseen asemaan.
- Osaa kunnioittaa yksilöä, erilaisuutta ja mukauttaa työskentelyään moninaisuutta huomioiden.
- Kunnioittaa ihmisen identiteetin eri osa-alueisiin kuuluvia eroja ja käsittelee niitä turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä.
- Tunnistaa erilaiset valtarakenteet, hierarkiat ja niiden vaikutuksen omassa työssä ja toiminnassaan sekä pyrkii tietoisesti purkamaan niitä mahdollistaakseen mahdollisimman tasa-arvoisen vuorovaikutuksen.

4. PSYKOLOGIN TOIMINTAKOMPETENSSIT (FUNCTIONAL COMPETENCIES)

4.1. Psykologisen arvioinnin taito

- Tietää ajanmukaiset ja tutkimustietoon pohjautuvat psykologiset arviointimenetelmät
- Hallitsee haastattelun, havainnoinnin ja strukturoidun tiedonkeruun osana psykologista arviointia.
- Osaa suunnitella ja toteuttaa psykologisen arvioinnin tavoitteen, tutkimuskysymyksen ja tilanteen mukaan.
- Osaa arvioida tiedonkäsittelytoimintoja, tunne-elämää, käyttäytymistä ja persoonallisuutta yksilön ominaisuuksina ja suhteessa yksilön sosiaaliseen ympäristöön.
- Osaa käyttää ja tulkita omassa tehtävässään keskeisiä psykologisia arviointimenetelmiä
- Osaa integroida haastattelun, havainnoinnin ja psykologisten arviointimenetelmien tuottamaa tietoa sekä taustatietoja tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi.
- Osaa koostaa tiedoista tapausjäsenyyksen, joka auttaa ymmärtämään asiakkaan ongelmaa ja ohjaa asiakkaan hoitoa.
- Osaa koostaa arvioinnin psykologin lausunnoksi ja välittää johtopäätökset ymmärrettävästi asiakkaalle ja yhteistyötahoille.

- Osaa puntaroida tutkimus- ja arviointimenetelmien luotettavuutta, soveltuvuutta ja kulttuurisidonnaisuutta.
- Osaa raportoida tekemänsä arvioinnin epävarmuustekijöitä ja luotettavuutta.
- Ymmärtää psykologisen arvioinnin merkityksen asiakkaan näkökulmasta ja osaa hyödyntää arviointia interventiona.

4.2. Ohjauksen ja neuvonnan kompetenssit

- Tietää hyvinvoinnin ja resilienssin perustan ja normatiivisen kehityksen kulun ja hyödyntää niitä asiakkaansa hyvinvoinnin tukemisessa
- Hallitsee lyhyiden supporttiivisten ja psykoedukatiivisten toimintatapojen perusteet ja osaa toteuttaa niitä sekä yksilön että yhteisön tasolla
- Osaa tukea asiakastaan tämän elämäntilanteen kartoittamisessa ja tavoitteiden selkeyttämisessä.
- Osaa työskennellä asiakaslähtöisesti ja päämääräsuuntautuneesti tukien asiakkaan omia voimavaroja, arvoja ja toimijuutta
- Osaa motivoida asiakasta muutokseen ja kehittymiseen

4.3. Konsultaation taidot

- Osaa toimia yhteistyössä ja dialogisessa vuorovaikutuksessa muiden sote-ammattilaisten kanssa asiakkaan parhaaksi
- Osaa tuottaa konsultaatiovastauksia eri tarpeisiin erilaisista psykologin asiantuntemuksen alaan liittyvistä asioista
- Oma riittävät tiedot psykologista ilmiöstä voidakseen antaa asiantuntemukseensa liittyvä ammatillista konsultaatioita organisaation muiden jäsenten käyttöön ja organisaation kehittämistyössä.
- Tiedostaa oman roolinsa ja vastuunsa konsulttina, konsultaation erilaiset muodot ja konsultaation kohteet
- Tiedostaa muiden sote-ammattilaisten roolit ja osaamisen, kunnioittaen niitä
- Pystyy viestimään ja välittämään tietoja konsultoiljalle, huomioiden konsultaation vastaanottajan tietämyksen, kyvyt ja taidot käsitellä tietoa.

4.4. Interventiotaidot

- Tietää ja tunnistaa ongelmat, joiden ensisijainen hoitomuoto on psykologinen interventio
- Osaa arvioida asiakkaan muutoshalukkuutta, motivaatiota ja reflektointikykyä edellytyksenä interventiolle.
- Tietää psykologisten interventioiden sisällöt ja implementaatio prosessin sekä niiden rajoitteet
- Osaa soveltaa näyttöön perustuvia spesifisiä psykologisia interventiomenetelmiä asiakkaiden tarpeiden mukaisesti
- Osaa laatia näyttöön perustuvan hoitosuunnitelman valiten menetelmän, tavoitteet ja intervention intensiivisyyden ja keston

- Osaa toteuttaa interventioita suunnitelman mukaisesti
- Osaa tarkastella interventioiden onnistumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- Osaa arvioida intervention etenemistä ja tehokkuutta, sekä tarvittaessa muokata toimintatapaa tai päättää intervention.
- Tunnistaa oman osaamisensa ja arvioi omaa kykyään tarjota tehokasta interventiota, ohjaa tarvittaessa asiakasta muualle.

4.5. Palvelujen kehittäminen ja toteuttaminen

- Tiedostaa ja tunnistaa psykologisen tiedon ja osaamisen merkityksen palvelujen ja toimintamallien kehittämisessä.
- Osaa hyödyntää psykologista tutkittua tietoa kehittämistyössä.
- Osaa suunnitella palveluja ja mukauttaa niitä tarpeeseen ja tilanteeseen sopivaksi.
- Osaa arvioida psykologista tietoa hyödyntävän palvelun käyttökelpoisuutta, reliabiliteettia ja validiteettia.
- Osaa arvioida palvelun tuloksellisuutta psykologisia menetelmiä ja asiakaspalautetta käyttäen.
- Osaa kehittää palvelua ja toimintoja tulosten ja saadun palautteen perusteella.
- Kykenee välittämään psykologista tietoa ja kouluttamaan yhteistyökumppaneita palvelujen kehittämiseksi.

SANASTO

Ammatillinen pätevyys

Ammatillinen pätevyys on yksi pääperiaatteista Pohjoismaiden psykologien ammattieettisissä säännöissä, joissa todetaan seuraavaa: ”psykologi pyrkii kehittämään ammattipätevyyttään ja säilyttämään sen korkealla tasolla. Psykologi pyrkii tiedostamaan ammatilliset ja henkilökohtaiset vahvuutensa ja heikkoutensa pystyäkseen arvioimaan realistisesti pätevyytensä ottaessaan hoitaakseen työtehtäviä. Psykologi ottaa vastaan vain sellaisia työtehtäviä, tarjoaa sellaisia palveluja ja käyttää sellaisia menetelmiä, joihin hän on pätevä koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella” (Pohjoismaiden psykologien ammattieettiset säännöt).

Arviointi tai psykologinen arvio

Arviointi-käsitteellä tarkoitetaan tässä laajaa kattokäsitettä suppeasta havainnointiin perustuvasta arviosta laajaan monta menetelmää ja taustaselvittelyä sisältävään tutkimukseen

Asiakas

Psykologin asiakkaana voi olla yksittäinen ihminen tai ryhmä mukaan lukien asiakkaiden arkiympäristön toimijat ja läheiset. Konsultaatio- ja koulutustyössä asiakkaana voivat olla esimerkiksi terveydenhuollon, sosiaalialan, opetussektorin ammattihenkilöt tai esimerkiksi yritykset ja organisaatiot.

Asiantuntija

Psykologi on monipuolinen oman tieteenalan ammattilainen, jonka asiantuntijuutta voidaan hyödyntää kaikkialla, missä on ihmisiä. Psykologi on ihmisen mielen ja käyttäytymisen asiantuntija, jonka osaamista voidaan hyödyntää kahdenvälisistä suhteista aina organisaation ja yhteiskunnan tasolle saakka. (mukaillen psykologiliiton kuvauksesta)

Hyvinvoinnin edistäminen on hyvien olosuhteiden ja toimintaympäristöjen luomista. Se on terveyden edistämistä ja hyvinvoinnin suojelua. Edistäminen ei vaadi ongelmien tai riskiryhmien tunnistamista, se on toimintaa mitä tehdään ilman yksilöiden seulomista tai ongelmallisten yksilöiden tunnistamista. Hyvinvoinnin edistäminen määritellään tavoitteeksi useassa lainsäädännössä mm. Terveydenhuoltolaki, lastensuojelulaki, opiskeluhuoltolaki, kouluterveydenhuoltolaki.

Psykologin osaamista voidaan hyödyntää yhteiskuntaa, yhteisöjä ja sen eri organisaatioita suunnitellussa ja kehittäessä niin että ne edistävät kaikkien psyykkistä hyvinvointia.

Hyvinvoinnin edistäminen viittaa yhteiskunnallisiin toimiin, joilla pyritään luomaan terveyttä edistävä elinympäristö. WHO:n terveyttä edistävän ohjelman toiminta-alueet:

1. Terveellisen yhteiskuntapolitiikan kehittäminen
2. Terveyttä edistävän ympäristön kehittäminen ja terveellisen ympäristön aikaansaaminen
3. Terveyspalvelujen kehittäminen
4. Yhteisöllisen toiminnan tukeminen
5. Yksilöiden terveysosaamisen kehittäminen

Ehkäiseminen

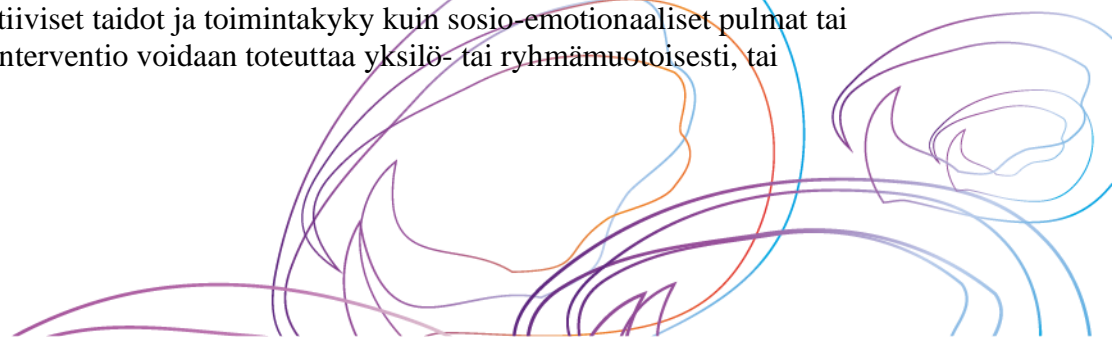
Ongelmien ja sairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Se kohdistuu johonkin tiettyyn sairauteen, ongelmaan tai ilmiöön. Se voi olla mm. terveisiin ihmisiin kohdistuvaa valistusta ja neuvontaa (primaaripreventio), riskiryhmille ja sairauden alkuvaiheessa oleville suunnattuja interventioita (sekundaaripreventio) sekä varsinaista hoitoa ja kuntoutustyötä (tertiaaripreventio).

Erikoispsykologi

Erikoispsykologikoulutukset ovat psykologian maisterin tutkinnon pohjalta suoritettavia 70 op:n laajuisia erikoistumiskoulutuksia, jotka tuottavat Yliopistolain (558/2009) 7 c §:n ja yliopistolain muuttamisesta annetun lain (1172/2014) 7 a §:n sekä erikoistumiskoulutusta koskevan asetuksen (1439/2014) mukaisen pätevyiden toimia vaativissa asiantuntijatehtävissä. Erikoispsykologi on käynyt tämän koulutuksen ja saanut siitä yliopiston myöntämän pätevyystodistuksen.

Interventio

Interventiolla tarkoitetaan psykologiseen, näyttöön perustuvaan tietoon pohjautuvaa tavoitteellista, muutokseen ja hyvinvointiin tähtäävää toimintaa. Intervention antaja voi psykologin lisäksi olla johonkin toiseen ammattiryhmään kuuluva henkilö, jolla on riittävä perehtyneisyys psykologiseen tietoon ja sen soveltamiseen. Intervention toteuttamiseen voi riittää psykologin peruspätevyys, mutta joihinkin interventio- tai muotoihin vaaditaan erikoistunutta koulutusta. Interventioiden pituus voi vaihdella jopa yhdestä käynnistä moneen vuoteen, ja kohteena voi olla niin kognitiiviset taidot ja toimintakyky kuin sosio-emotionaaliset pulmat tai psyykkinen vointi yleensä. Interventio voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmämuotoisesti, tai

organisaatiotasolla. Esimerkkejä interventioista ovat erilaiset psykoterapeuttiset keskustelukontaktit, valmennus, kuntoutus sekä organisaatioiden kehittämishankkeet.

Konsultointi

Psykologin konsultaatiolla tarkoitetaan psykologin antamaa asiantuntija apua muille ammattilaisille. Konsultointi on luonteeltaan tilapäistä ja sen kohteena ovat eri alan ammattilaiset. Psykologian alalla konsultoinnin kohderyhmänä voivat olla esimerkiksi terveydenhuollon, sivistyspalveluiden, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja työyhteisöt sekä yksittäiset henkilöt. Konsultaatio on ammattilaisten yhdessä sopima toimintatapa, se voi olla neuvon kysymistä tai keskittyä konsultijan työprosessin ohjaamiseen. Konsultaatiossa ovat läsnä konsultti, eli se keneltä pyydetään apua, ja konsultoiija, eli avun pyytäjä. Konsultoiija päättää milloin ja mistä asiasta konsultoi. Vastuu prosessista ja konsultoinnista säilyy konsultoijalla myös konsultoinnin jälkeen. Konsultoiija päättää milloin konsultointi voidaan päättää eli milloin ongelma on ratkaistu. Konsultoiija päättää ketä kaikkia on paikalla konsultaatiossa.

Psykologin panos voi painottua konsultaatiossa asiantuntijana toimimiseen ja konsultijan asiakkaaseen (tiedon jakamiseen) tai konsultoijakeskeiseen, yhteistyössä tapahtuvaan pohtimiseen ja ongelmanratkaisuun (esim. concultee-centered consultation) tai työntekijän tai johtajuuden tukemiseen oman tieteenalan pohjalta.

Jos psykologia on konsultoitu ja konsultaatiota tarvitaan kirjallista asiakirjaa varten, konsultoiija on vastuussa kirjoittamaan, että psykologia on käytetty tietolähteenä.

Lausunto

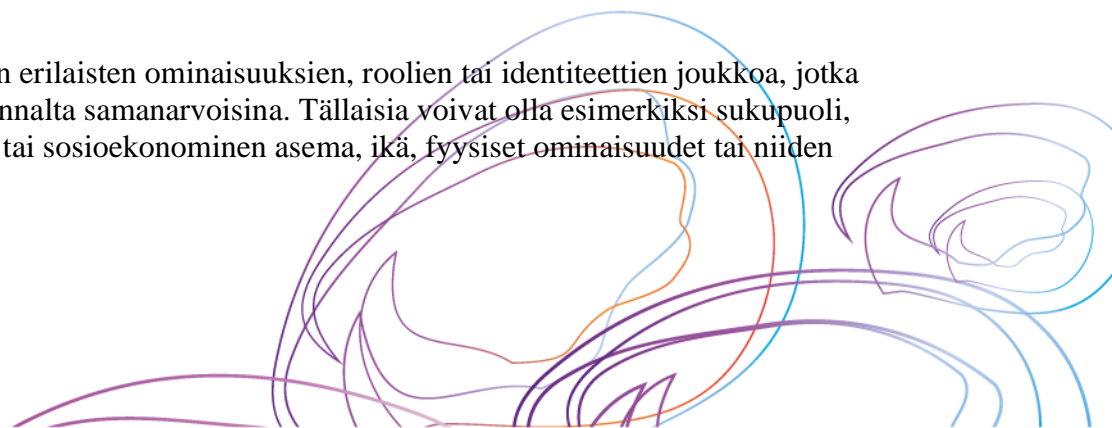
Psykologinlausunto on psykologin kirjoittama kannanotto, joka on laadittu tiettyä tarkoitusta varten, pyynnöstä tai muuten johonkin asiaan vaikuttamiseksi. (Psykologinlausunto perustuu tiedossa oleviin tosiasioihin ja tutkimustuloksiin ja se on kirjoitettu asiakkaan suostumuksella ja myötävaikutuksella. Psykologi voi laatia lausunnon vain henkilöstä/asiasta, jota hän on tutkinut tai jota hänen on mahdollista tutkia lausunnossa tarvittavien tietojen saamiseksi). Psykologin laatima yhteenvedo psykologin tutkimuksesta (tutkimusyhteenvedo) voi olla rakenteeltaan samanlainen kuin psykologinlausunto. Yhteenvedon kuvaamassa psykologin tutkimuksessa ei kuitenkaan ole esitetty kannanottopyyntöä tiettyyn rajattuun asiaan siten, että tilanteessa tarvittaisiin varsinainen psykologinlausunto. (lähteenä ja lisätietoa: [Psykologinlausunnon laatiminen | Psykologiliitto \(psyli.fi\)](#))

Mielenterveys

WHO:n (2013) määritelmän mukaan mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluvissa haasteissa sekä työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan.

Moninaisuus

Moninaisuudella tarkoitetaan erilaisten ominaisuuksien, roolien tai identiteettien joukkoa, jotka nähdään psykologin työn kannalta samanarvoisina. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sukupuoli, seksuaalisuus, taloudellinen tai sosioekonominen asema, ikä, fyysiset ominaisuudet tai niiden

rajoitukset, vammaisuus, ulkonäkö, uskonto, kieli, kulttuuri, etnisyys tai etniset piirteet, poliittiset näkemykset tai erilaiset ideologiat tai vakaumukset.

Neuvonta ja ohjaus

Psykologisen tiedon ja osaamisen pohjalta esitetty ja asiakkaan tilan muutosta edistävä kannanotto tai vaikuttamistyö. Voi pitää sisällään asiakkaalle annettavaa neuvontaa tai esimerkiksi yksittäisen/muutaman konsultaatiokäynnin muodostamaan prosessin. Esim. Ammatinvalinnanohjaus tai työhönohjaus (Lähde Gregov, V., ym. (2019) Psykologityön nimikkeistö- ja luokitusopas. Psykologiliitto)

Psykologia

Psykologia on tieteenala, joka tutkii ihmisen mielen sisäisiä tapahtumia kuten tunteita, muistia, ajattelua ja käyttäytymistä. Laajemmin psykologian harjoittamisessa on kyse mielentapahtumien ja käyttäytymisen lainalaisuuksiin liittyvän tiedon soveltamisesta ongelmanratkaisussa.

Psykologi

Psykologi on terveydenhuollon ammattilainen, joka on suorittaneet suomalaisessa yliopistossa asianomaisen tutkinnon (psykologian maisteri, PsM) ja saanut Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirasto Valviran laillistuksen toimia psykologin ammatissa (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559). Psykologi mielenterveyden alan ammattilainen, joka arvioi ja suunnittelee tuen ja hoidon tarpeita sekä hoitaa ja edistää yksilön ja yhteisöjen mielen hyvinvointia tutkimusnäyttöön perustuvien toimintamenetelmien avulla. Psykologi käyttää työssään laajaa työkalupakkia, joka sisältää erilaisia arviointimenetelmiä, psykososiaalisia interventioita ja muita menetelmiä soveltaen niitä kunkin yksilön tai yhteisön tilanteen perusteella.

Psykologinen arvio

Psykologin muodostama jäsennelty näkemys jostakin asiakasta koskevasta asiasta psykologisen tiedon ja oman asiantuntemuksensa perusteella. Psykologinen arvio voi olla suullinen tiedonanto, puhelinkeskustelu tai kirjallinen vastaus esitettyyn kysymykseen. Psykologisessa arvioissa ei vielä käytetä varsinaisia psykologisia tutkimusmenetelmiä, mikä erottaa sen psykologisista tutkimuksista. Psykologiseen arvioon voi kuitenkin liittyä psykologisen tiedon käyttöä esimerkiksi jo aikaisemmin suoritetuista psykologisista tutkimuksista tai muista esitiedoista. (Lähde Gregov, V., ym (2019) Psykologityön nimikkeistö- ja luokitusopas. Psykologiliitto)

Psykologinen tutkimus

Psykologin tekemä tutkimus, jossa käytetään psykologisia tutkimusmenetelmiä tutkimuskysymykseen vastaamiseksi. Tutkimus voi olla kohdenettu (yksi tutkittava psykologinen dimensio ja menetelmä), laaja (tutkitaan vähintään kahta psykologista ulottuvuutta ja käytetään useita psykologisia menetelmiä) tai erityislaaja tutkimus (käytetään useampaa menetelmää laajaan tutkimuskysymykseen vastaamiseksi). (Lähde Gregov, V., ym (2019) Psykologityön nimikkeistö- ja luokitusopas. Psykologiliitto)

Psykologinen tutkimus / selvitystyö

Psykologin ennen varsinaista psykologista tutkimusta tekemä valmisteleva työ, kuten asiakkaan esitietojen selvittäminen, psykologisten tutkimusten tarpeen ja tutkittavan tutkimusedellytysten arviointi sekä tutkimuksen kysymyksenasettelun muotoilu siten, että tutkimuksen tuottama tieto palvelee parhaiten potilasta ja psykologin työyhteisöä (Lähde Gregov, V., ym (2019) Psykologityön nimikkeistö- ja luokitusopas. Psykologiliitto)

Reflektio

Reflektio voidaan kuvata systemaattiseksi, järjestelmälliseksi, perusteelliseksi ja kurinalaiseksi tavaksi ajatella. Reflektio on metakognitiivista eli omiin sisäisiin prosesseihin kohdistuvaa, oman kokemuksen tutkimiseen tähtäävää ajattelua.

Reflektio on edellytys kokemuksen kautta tapahtuvalle oppimiselle. Kriittinen reflektio puolestaan mahdollistaa uusien näkökulmien saavuttamisen.

Resilienssi

Kyky myönteiseen uudelleenarviointiin ja joustavaan toimintaan vastoinkäymisen tapahtuessa

LÄHTEET:

Rodolfa, E.; Bent, R.; Eisman, E.; Nelson; Rehm, L.; and Ritchie, PO. A Cube Model for Competency Development: Implications for Psychology Educators and Regulators. Professional Psychology: Research and Practice, Vol. 36(4), Aug 2005, 347-354.

EuroPsy. 2021. – the European Certificate in Psychology

https://www.europsy.eu/_webdata/europsy_regulations_december_2021_virtual_ga.pdf

Core Competencies of a Clinical Psychologist

<https://artsandscience.usask.ca/psychology/programs/clinical-sub-pages/core-competencies.php>

IPCP. 202. International Declaration on Core Competences in Professional Psychology

https://iaapsy.org/site/assets/files/1476/ref_competences_iaap_2016.pdf

Universal Declaration of Ethical Principles for Psychologists.

https://www.ucc.ie/en/media/academic/appliedpsychology/ethicsforms/universal_declaration_of_ethics.pdf